

FEJÉR MEGYEI KÖNYVTÁROS

Fejér megye könyvtárosainak és olvasóinak tájékoztatója XL. évf. 2000/1-2. sz.

Az önkormányzati könyvtárak eredményei, 1999

VÖRÖSMARTY MIBÁLY
MEGYEI KÖNYVTÁR
2000-06-30
Székesfehérvár

A kollégák között köztudott, hogy az 1998. évi statisztikai adatlapokat tavaly év végén kaptuk meg, így az arról az évről szóló adatokat együtt közöljük az 1999. évivel. Mindez jó lehetőségeket biztosít arra, hogy az esetleges változások számbavételével szóljunk röviden a tavalyi eredményekről.

A könyvtárak száma 104-ről 102-re csökkent: megszűnt a kápolnásnyéki községi könyvtár, amely már két éve szüneteltette a szolgáltatásokat, Szárliget község pedig átkerült Komárom-Esztergom megyéhez.

1999-ben Ráckeresztúron és Zámolyon szüneteltek a szolgáltatások. 1998-hoz viszonyítva javult a helyzet, akkor a következő hat község könyvtára szünetelt: Baracska, Hantos, Kulcs, Nadap, Ráckeresztúr, Zámoly.

Az állomány gyarapodása 1999-ben 34.869 állományegység volt, míg 1998-ban 51.774. A csökkenés 33 %-os, egyaránt észlelhető a városi és községi könyvtárak körében. Jelentősen nőtt a beszerzett dokumentumok száma (535-ről 1171-re) Nagyvenyimen, ám itt is elsősorban az ajándékba kapott könyvek révén. Az újonnan vásárolt dokumentumok száma annak ellenére csökkent, hogy az állománygyarapításra fordított összeg mintegy 5 millió Ft-tal nőtt, amit elsősorban az érdeklésnövelő támogatásnak köszönhetnek a könyvtárak. Ezt mutatja az is, hogy legnagyobb mértékben a városi könyvtárakban emelkedett a beszerzési összeg. (A kilenc városi könyvtárban kerekítve 2 millió Ft, a 94 községi könyvtárban 3 millió Ft a növekedés.) Említésre érdemes, hogy a beszerzett állományegységek száma azért is csökkent, mert nőtt a jóval drágább nem hagyományos dokumentumok (CD-ék, CD-ROM-ok stb.) vásárlása.

A beiratkozott olvasók száma alig változott, az 500 fős növekedés a városi könyvtárakban (elsősorban Dunaújvárosban) jelentkezett, a községi könyvtárakban az olvasók száma stagnált. Csökkent viszont a látogatók száma, mintegy 30.000 fővel, ami arra utal, hogy csökkent a dokumentumok helybenhasználata, de utalhat arra is - ám ebben egyáltalában nem vagyunk bizonyosak -, hogy egyre több olyan mű kölcsönözhető példányát is beszerzik már a könyvtárak, amelyekből eddig csak egyetlen, az olvasóteremben hozzáférhető művet vásároltak. Ezt (is) jelezheti az, hogy ugyanakkor nem változott a kölcsönzők száma, igaz, a kölcsönzött állományegységek száma összességében némileg csökkent. A csökkenés a községi könyvtárakban mutatkozott, a városi könyvtárakban 14.000 kötettel többet kölcsönöztek 1999-ben, mint 1998-ban.

Mindebből megállapítható, hogy az elmúlt esztendőben a városi könyvtárak működési körülményei és szolgáltatásai javultak, ám ezt - néhány kivételtől eltekintve - nem mondhatjuk el a községi könyvtárakról. Mindenesetre a közölt statisztikai adatok jó lehetőséget nyújtanak a könyvtárak (és fenntartóik) számára a két esztendő legfontosabb mutatóinak - összevetve azokat a hasonló nagyságrendű településekével is - összehasonlítására. (Készítettünk egy olyan táblázatot is, ahol a települések nem betűrendben, hanem a lakosság száma szerint követik egymást. Kérés esetén a táblázatokat szívesen megküldjük.)

Arató Antal

Schmidt Gyula 70 éves

Az 1950-es években (és később is) sokfelől vezetett út a könyvtáros szakmához. Azt viszont csak Schmidt Gyula mondhatja el magáról, hogy könyvtárosi kinevezése előtt kéményseprő volt. Ugyanis édesapja, nagypapa is ezt a foglalkozást űzte, s a móri polgári iskola elvégzése után ő is megszerezte a segédlevelet, s egy ideig édesapjával együtt dolgozott. (Bizonyára ez is közrejátszott abban, hogy a későbbiekben költői álnevéül a *Füstfaragó Flórián* elnevezést választotta.) Az ELTE könyvtár szakán – ahol többek között Batári Gyula, Bereczky László, Kiss Jenő, Papp István és Wendelin Lídia voltak az évfolyamtársai – 1955-ben szerzett képesítést. Könczöl Imre kezdeményezésére még az évben kinevezték a Móri Járási Könyvtár vezetőjévé. Munkatársaival (egy fő szervező és egy fő kölcsönző könyvtáros) egy régi épületben, mostoha körülmények között dolgozott: a helyi szolgáltatások biztosítása mellett – vasárnap is kölcsönöztek – 15 községi és számos tanyai, intézményi könyvtárban szervezték a letéti ellátást, végezték a módszertani munkát. Még az ő közreműködésével zajlott le az önálló községi könyvtárak kialakítása, majd 1961 őszén Székesfehérváron vállalt középiskolai tanári és iskolai könyvtárosi állást. Hosszú évekig iskolai könyvtári szakfelügyelő is volt. Tíz éve vonult nyugdíjba, s mint korábban, azóta is elmaradhatatlan résztvevője a székesfehérvári kulturális rendezvényeknek.

Hetvenedik születésnapja alkalmából a barátok, egykori pályatársak meghitt együttléte köszöntötte őt március 25-én, a székesfehérvári Városi Képtárban. *Dőry Magdolna* Radnóti-díjas versmondó az ünnepelt költeményeiből adott elő egy csokorra valót, fuvolán közreműködött *Kiss Dorottya*, s verset mondott még *Kisteleki Zoltán* előadóművész. Erre az alkalomra jelent meg – „Baráti kiadás”-ban a *Füstfaragó Flórián* által jegyzett *Porszemeim is látni fognak* című kis versesfüzet, amely – mint utaltunk rá – Schmidt Gyula harmincegynéhány költeményét tartalmazza. Amikor további jó egészséget kívánunk neki, befejezésül álljon itt egy 1969-ben írt költeménye:

Születésnapomra

Az én gyökereim máshol gyökereznek
Az én ágaim másfelé ágaznak
Ma itt vagyok
Titok vagyok

Arató Antal

NKA pályázatok eredményei

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiumához tavaly hét pályázatot nyújtott be a megyei könyvtár. Ennek eredményeként az intézmény a következő támogatásokat kapta. A számítógépes katalógus retrospektív konverziójára: 1.000.000 Ft; az országos könyvtári napok Fejér megyei rendezvényeinek megszervezésére: 350.000 Ft; személyiségfejlesztő, a könyvtáros kommunikációs készségét fejlesztő, valamint Internet használati tanfolyam szervezésére: 300.000 Ft; könyvtárismertető kiadására: 200.000 Ft; a könyvtári arculatterv keretében a könyvtári logo elkészíttetésére: 82.000 Ft.

A tanfolyamokat ősszel szerveztük meg, a részvételi lehetőségről értesítettük a kollégákat. Az országos könyvtári napok megrendezésére október második-harmadik hetében került sor, a pályázaton nyert összegből az intézmény támogatta az arra érdemes községi, városi rendezvényeket. Érdekeltek a hálózati tagkönyvtárak a könyvtári logo elkészíttetésére nyert összeg felhasználásában is, mert az elképzelés szerint tovább fejleszthető lesz oly módon, hogy – kiegészítve újabb motívumokkal – fel tudják majd használni a megyei hálózatba tartozó községi, városi könyvtárak is. A könyvtárak – jelezve egymást kiegészítő tevékenységüket – ily módon egységes arculattal jelennének meg a könyvtár használói előtt.

Coelo auspice vigili labore - Ég segélyével éber munkával

Debreczeni István 85. születésnapja tiszteletére

A Debreczeni nyomdászcsalád története

Székesfehérvár nyomdász- és művelődéstörténetében jelentős szerepet játszott a Debreczeni nyomdászcsalád. A család három generációja (Debreczeni Gyula, 1854-1914; Debreczeni István, 1882-1933; Debreczeni István, 1915) tevékenykedett ebben a szakmában Székesfehérvárott 1897 és 1949 között. Számos színvonalas nyomdaterméket, helytörténeti vonatkozású kiadványokat, szakfolyóiratokat, újságot, iskolai értesítőket, névtárakat, püspöki körleveleket, a megyei és a városi közigazgatáshoz szükséges nyomtatványokat és hirdetményeket, plakátokat, aprónyomtatványokat állítottak elő.

A Szent István Király Múzeum Könyvtárának gyűjteményében, a múzeum újkortörténeti gyűjteményében, a székesfehérvári Püspöki Könyvtárban, az Országos Széchényi Könyvtárban, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban, a Székesfehérvári Városi Levéltárban és a Fejér Megyei Levéltárban fennmaradt anyagnak a felhasználásával és nem utolsósorban Debreczeni István viszszaemlékezésének segítségével készült el a nyomdatermékek bibliográfiája, valamint a nyomda és a család történetét bemutató kiállítás. A kiállítás megrendezésével és katalógus megjelentetésével a 85. életévét ünneplő, idős mester munkássága előtt kívánunk tisztelegni.

A Bihar megyéből származó Debreczeni család nyomdaalapító tagja, Debreczeni Gyula Budapesten tanulta ki a szakmát. Betűszedőként dolgozott felváltva Budapesten a Szent István Társulat és a Franklin-Társulat Magyar Irodalmi Intézet Könyvnyomdáiban, valamint Székesfehérvárott a neves Szammer nyomdában. 1882-ben került végleg Fehérvárra, amikor a Csitári testvérek által vásárolt nyomda művezetője lett. 1897-ben önállósította magát, és megnyitotta nyomdáját az Iskola (ma Oskola) utca 11. szám alatt. A századfordulón a nyomdaalapításhoz felvett hitel törlesztése, a nyomda fenntartása és nagyszámú családjának eltartása gazdasági helyzetének megrendüléséhez vezetett, a nyomdavállalkozás megingott, és Debreczeni Gyula eladósodott. Az adósságot sógora, a Kölcsönös Segélyező Egylet tisztviselője, Kusovits Lajos vállalta át oly módon, hogy iparendelőért folyamodott, és saját neve alatt vitte tovább a vállalatot, amely akkor már az Iskola utca 4. szám alatt működött. Debreczeni Gyula egyik fia, István – aki szintén Budapesten tanulta ki a nyomdászatot – visszajött Fehérvárra, és a Kusovits nyomda üzletvezetője lett.

Debreczeni István visszafizette a családon belüli adósságot, és 1906-ban önállósítva magát visszavette a családi vállalkozást. A nyomdát átköltöztette a Szent János köz 2. szám alá, és minden törekvése arra irányult, hogy a kor követelményeinek megfelelően korszerűsítse: villanymeghajtású gyorssajtókat és új, modern betűanyagot vásárolt. Jelentős esemény volt a város és a Debreczeni nyomda életében is a Székesfehérvárott megrendezett *Országos ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági kiállítás és vásár* 1927-ben. Debreczeni István szép sikert ért el, hiszen bemutatott nyomdatermékeit aranyéremmel tüntették ki. Számos bizottság tagjaként is szolgált a nyomdász szakmát. Nyomdaüzemével tagja volt a Vidéki Nyomdatulajdonosok Országos Szövetségének. Részt vett a nyomdász segédek vizsgáztató bizottságok munkájában. Elnöke volt a Székesfehérvár Kerületi Nyomdai Békéltető Bizottságnak és az Országos Vidéki Bérszabályzati Bizottságnak. Összekötő volt az Országos Nyomda- és Rokonipari Egyesület és a székesfehérvári illetve Fejér megyei szakszervezet között. Szakmája iránti szeretete, szorgalma eredményezte azt, hogy a nyomda virágkora több mint 30 éves tevékenységének idejére esett.

Debreczeni István fiát, ifjabb Debreczeni Istvánt tudatosan nevelte a nyomdász szakmára. Bár 1933-ban bekövetkezett halála után a nyomda pár évig az özvegy nevében működött, de fia az érettségi után már itt volt tanonc, és itt kezdett el segédként dolgozni. 1937-ben visszavette a család által eredendően használt "Debreczeni" névalakot. 1938-ban mestervizsgát tett, és önállósította magát. A második világháború ugyan megakasztotta a nyomda fejlesztését, korszerűsítését, de a beren-

dezésekben nem esett kár, így a háború után Debreczeni István nagy lendülettel indította újra nyomdáját. 1949. december 30. – ez a dátum a Debreczeni nyomdászcsalád önálló tevékenységének végét jelentette. Államosították a nyomdát, lefoglalták a berendezést, a papírraktárat, készpénzt és mindent, ami a család megélhetését jelentette. Ezt követően Debreczeni István még két évig gépmesterként dolgozhatott a Minerva nyomdában, majd pályamódosításra kényszerült. Tíz évig autószerelőként dolgozott. A szakma jobb elsajátítása végett beiratkozott a Ságvári Endre Gépipari Technikumba és technikus érettségét tette. Az új, összevont fehérvári nyomda vezetője 1962-ben hívta vissza Debreczeni Istvánt a nyomdász szakmába. 1981-es nyugdíjba vonulásáig a fehérvári nyomda, majd még tíz évig a *Heti Világgazdaság* című lap korrektoraként dolgozott. Debreczeni István nagy megbecsüléstől övezve fejezte be a HVG korrektúrázását és ezzel a nyomdász tevékenységet 1991-ben.

Frigyik Katalin

Ottlik Géza *Iskola a határon* című regényének olvasottsága, kölcsonzésének indítékai

Kamarás István olvasáskutató azzal a kéréssel fordult az elmúlt év januárjában a megyei könyvtárhoz, hogy szeretne biztos adatokat kapni arról, hogy kik és milyen indítékokkal olvassák, kölcsönzik Ottlik Géza ismert regényét. Ezt követően körlevelet küldtünk a városi és nagyközségi könyvtárak vezetőihez, amelyben kértük, hogy egy évig jegyezzék fel a könyvet kölcsönző olvasók adatait (kor, nem, foglalkozás), valamint a kölcsönzés indítékait.

Felhívásunk – ez már 2000. januárjában derült ki – nem volt túlságosan eredményes, a megyei könyvtár mellett mindössze öt könyvtár vállalkozott az egyébként minimális többletmunkát jelentő feladatra, ami ha másra nem, arra is jó lett volna, hogy a könyvtáros szembesüljön azzal, hogy a könyvtára rendelkezik-e megfelelő példányszámú művel. Az adatgyűjtésben való szíves közreműködést – Kamarás István nevében is – tehát a következő könyvtáraknak köszönjük meg: Székesfehérvári Városi Könyvtár Széna téri és Széchenyi úti fiókkönyvtára; József Attila Városi Könyvtár (Dunaújváros); Vas Gereben Városi Könyvtár (Enying); Bodajki Községi Könyvtár.

A hat könyvtárban összesen 98-an kölcsönözték ki Ottlik regényét egy év alatt. Legtöbben (58 fő) a megyei könyvtárban, legkevesebben (2 fő) a bodajki könyvtárban.

A kölcsönzők megoszlása: középiskolás (17-19 éves) 58 fő (59 %); főiskolás, egyetemi hallgató, (20-26 éves) 22 fő (23 %); egyéb (19 évestől) 18 fő (18 %). Az egyéb kategóriába soroltak között hárman munkanélküliek, ketten pedagógusok, de van közöttük vállalkozó, eladó, könyvtáros, kereskedő stb.

A kölcsönzés indítékai között 75-en (77 %) azt jelölték meg az olvasók, hogy a könyv kötelező vagy ajánlott olvasmány. Érdekes megemlítenünk, hogy a főiskolások, egyetemisták körében minden esetben azért kölcsönözték a könyvet – legfeljebb néhányan másként fogalmazták meg ezt. (Pl. „A tanulmányaimhoz kell.”) Az egyéb kategóriába sorolt olvasók közül heten szintén azért kölcsönözték a könyvet, mert a tanulmányaikhoz szükséges (esti tagozaton végzik a középiskolát), vagy pedig – mint néhány esetben kiderült -, a középiskolás gyermekük részére vitték el.

A 98 kölcsönző közül 23-an (23 %) vitték el a könyvet egyéb indítékból: hallottak a műről, a szerzőről, vagy olvastak róla, de előfordult, hogy valaki - éppen egy könyvtáros kollégánk - „régidósságot” kívánt törleszteni a mű elolvasásával. Bár nincs rá közvetlen adatunk, joggal feltételezhető, hogy a pedagógusok azért kölcsönözték a könyvet, hogy annak a tanítási órán történő bemutatására, elemzésére felkészüljenek.

Összességében megállapíthatjuk tehát, hogy Ottlik Géza – immár klasszikus értékű - művét elsősorban azért olvassák, mert kötelező vagy ajánlott olvasmány. Mindemelllett a regény olvasóinak egy másik, kisebb csoportja (23 %) azt is jelzi, hogy az, ha szerényen is, de jelen van a spontán olvasó érdeklődés bizonyos színterein.

"Valamint a házat is alulról kezdik építeni, azonképpen a magyar irodalom olvasóközönségének nevelését is alul, a gyerekeknél kell kezdeni."

Benedek Elek

Óvodások könyvtárhasználatra nevelése a bicskei Nagy Károly Városi Könyvtár gyermekkönyvtárában

Azért választottam a könyvtárosi munkakörök közül a gyermek olvasószolgálatot, azért érzem a szívemhez legközelebb állóknak az óvodásokat, mert a kisgyermek szemének csillogásából tudom, hogy biztos alapot építek, munkám során sikereket érhetek el, s vágyaim között szerepel, hogy a mai "emberpalánták" felnőttként is olvasók maradjanak.

Egy adott társadalom ismeretei dokumentumokban öltenek testet, a könyvtárak feladata ezeket gyűjteni, megőrizni, feltárni és a használók rendelkezésére bocsátani.

Az óvodások az a legfiatalabb korosztály, mely meg akarja ismerni a körülötte lévő világot, az óvoda az az intézmény, mely a családra építve szervezett keretek között ezt lehetővé teszi számukra. A kisgyermekhez az irodalom szóbeli formában jut el, a mesék, a versek megismeréséhez közvetítőkre van szüksége. A közvetítők egyike lehet a gyermekkönyvtáros is.

10 éve dolgozom gyermekkönyvtárban, ez idő alatt tudatosult bennem, hogy a könyvek birodalmát már az iskolába lépés előtt célszerű megismertetni a gyerekekkel. A legtöbb óvoda számára a könyvtárban tartott csoportos foglalkozások keretében nyílik erre lehetőség. Ennek megvalósításához az óvónők és könyvtáros közötti jó személyes kapcsolat kialakítása szükséges.

Igazolt tény, hogy a gyermekkori első könyves élményeknek meghatározó szerepük van a későbbi olvasóvá válás folyamatában. A gyerekek érdeklődését azért fontos felkelteni már óvodás korban a könyvek és a könyvtár iránt, mert megfelelő orientáció nélkül nem lehet eredményes a későbbiekben a könyv- és könyvtárhasználati ismeretek elsajátítása sem az iskolai, sem a közművelődési könyvtárakban. Munkám során azt tapasztalom, hogy azok az óvodások, akik rendszeresen jártak csoportos foglalkozásokra könyvtárunkba, iskolás korukban bátran és szívesen jönnek vissza hozzánk, ügyesen eligazodnak a könyvek birodalmában, szívesen töltik szabadidejüket is intézményünkben.

A gyermekkönyvtár bekapcsolódása az óvodások irodalmi nevelésébe

Az *Óvodai nevelés országos alapprogramja* szerint az óvodai nevelőmunka szabályozása két szinten, a központi alapprogramban és a helyi nevelési programban történik. Az alapprogram az általános elveket tartalmazza. A bicskei - 7 tagóvodából álló - Összevont Városi Óvodának elkészült a helyi nevelési programja, mely a könyvtárban is megtalálható, s 1999. szeptember 1-től, a kis- és egyes csoportokban került bevezetésre. Örömmel tapasztaltam, hogy az Egyéb kapcsolatok című részben az alábbiak olvashatók: "Igénybe vesszük a közművelődési intézmények által kínált lehetőségeket. Könyvtárlátogatások: gyermekfoglalkozások, gyermekrajzpályázatok, kiállítások."

Az óvónők pozitív véleményét tükrözi a könyvtárról, hogy a helyi nevelési programban szerepelnek az intézményünk által nyújtott lehetőségek.

A csoportos foglalkozásokon kívül több alkalommal hirdettük könyvtárunk rajzpályázatát, melyen óvodások is részt vettek. Májusban „Magyar népmesék képekben” címmel, 360 meseillusztrációból (közülük kb.190 óvoda rajz) készítettünk kiállítást könyvtárunkban. Az eredményhirdetés után a gyerekeknek Boldizsár Ildikó mesekutató mesélt, a legkisebbek nagy öröme.

Az óvodákban nincsenek videomagnók, ezért gyakran járnak a csoportok filmvetítésre a könyvtárba. Az 1998/99-es tanévben 5 alkalommal került erre sor. A gyerekek kedvelik a rajzfilmeket, szívesen nézik a Vukot, a Lúdas Matyit.

Évente több csoport 6-8 foglalkozásból álló foglalkozássorozaton vesz részt a gyermekkönyvtárban, de vannak olyan csoportok is, akik évente 1-2 alkalommal látogatnak el hozzánk. Az 1998/99-es tanévben két óvodáscsoport foglalkozássorozaton vett részt, míg 3 csoport ritkábban, de rendszeresen járt foglalkozásokra. Városunkban a 6 tagóvodából jelenleg kettőből jönnek csoportok, ennek legfőbb okát az óvónők az intézmények közötti távolságban látják. Szerintem az is problémát jelent, hogy a pedagógusok egy része nem használója a könyvtárnak, s ezért azt sem tartja fontosnak, hogy megismertesse óvodásaival. Én a könyvtári lehetőségekre minden tanév elején felhívom a pedagógusok figyelmét levélben és személyes beszélgetések során. Akik e lehetőségeket szívesen veszik, azok örömmel jönnek könyvtárunkba, s jól érzik magukat a könyvek birodalmában.

A foglalkozások témái, tervezés, előkészítés

Az óvodás foglalkozások témái az óvodai nevelési programhoz igazodnak. A legkedveltebb témák az évszakokhoz, ünnepekhez (Mikulás, karácsony, farsang, március 15., húsvét, anyák napja) kapcsolódóak. A gyerekek kedvelt témái a háziállatok, közlekedés, testünk, egészséges életmód.

Azoknál a csoportoknál, ahol foglalkozássorozatot tervezek, feltétlenül fontosnak tartom, hogy az óvónővel közösen válasszuk ki a témákat, készítsük el az ütemtervet a tanév elején. (Ettől természetesen eltérhetünk, de csak közös megegyezéssel.) A foglalkozásokra való módszertani felkészüléshez, az elvi alapok megismeréséhez Tóth Gyuláné: Gyermekkönyvtári csoportos foglalkozások című kiadványból sok hasznos ismeretet merítettem. Az egyes foglalkozások részletes forgatókönyvét önállóan készítem el. Ezek a forgatókönyvek az évek során mindig kicsit átalakulnak, változnak, ha új ötletet olvasok a szakirodalomban, vagy hallok kollégáimtól, igyekszem azokat kipróbálni. Segítséget az óvónőktől abban kérek, hogy tájékoztassanak azokról a versekről, dalokról, melyeket a témával kapcsolatosan tanultak a gyerekek.

Minden témához előre kiválogatom a saját könyvtáram állományából a korosztálynak szóló mesés, verses, képes és ismeretterjesztő könyveket. Ezek a könyvek képezik az alapját a foglalkozásokra készített kiállításoknak. Az előre kikészített könyveket a gyerekek kézbe vehetik, nézegethetik a foglalkozások végén. Minden alkalomra kiválogatom a témához illő hanganyagot is, főleg gyermekdalokat, Halász Judit, Gryllus Vilmos dalait. A gyermekfolyóiratok régebbi és új számait is igyekszem felhasználni, legtöbbször a *Dörmögő Dömötört* és a *Buci Macit*. Töreksem arra, hogy a foglalkozások összeállításánál változatos módszereket alkalmazzak, hogy a gyerekek figyelmét 50-60 percre lekössem. A gyerekek a foglalkozások végén apró ajándékokat kapnak, melyek legtöbbször fénymásolt színező lapok.

A foglalkozások előtt minden alkalommal hasonló módon rendezem be a gyermekkönyvtárat. Bútormozgatással a meséskönyvek polca előtt kb. 20 m²-es területen alacsony méretű székeket, párnákat helyezek el félkörben. Fontosnak tartom, hogy a foglalkozás során én is hasonló magasságú széken üljek, mint a gyerekek, ezzel is kicsit közelebb kerülve hozzájuk és csökkentve a köztünk lévő távolságot.

Az óvodások vendégségbe jönnek a könyvtárba, számukra különleges alkalom a könyvtárlátogatás, én is megkülönböztetett figyelmet fordítok arra, hogy ruhámmal, kedvességemmel jó házigazda módjára viselkedjek.

Kollégáim is egyetértenek velem abban, hogy az óvodás foglalkozások ideje alatt megváltozik a könyvtár kicsit merev, távolságtartó, csendes atmoszférája, s közvetlenebbé, vidámabbá válik még az ott lévő felnőttek számára is.

Kitűzött célok

Mielőtt az első foglalkozássorozatot tartottam végiggondoltam, melyek azok a célok, amelyeket el kívánok érni a csoporttal az oktatási év végére. Ezeket a célokat azóta többször átgondoltam és ma - több foglalkozássorozat után - az alábbiakat tartom fontosnak:

1. A gyerekek érdeklődésének felkeltése a könyvek és a könyvtár iránt.
2. A könyvtár épületének, az itt lévő dokumentumok sokféleségének megismertetése.
3. A gyerekek sajátítsák el a könyvvel való helyes bánásmódot, miközben a könyvtáros a könyvek szeretetére ösztönzi őket!
4. Az óvodások az egyes témákhoz nézegetésre kiválogatott könyvek segítségével ismerjenek meg minél több korosztályuknak szóló kiadványt!
5. A foglalkozásokon elhangzó mesék, versek által jussanak a gyerekek irodalmi élményekhez!
6. A foglalkozások adjanak alkalmat arra, hogy a gyerekek a már meglévő ismereteiket elmélyíthessék az új környezetben való felidézés, ismétlés során!
7. A képolvasás ösztönözze a kicsiket arra, hogy az iskolában pozitívan viszonyuljanak az olvasási technika elsajátításához!
8. A könyvtári foglalkozáson szerzett élmények minél több gyereket készítsenek arra, hogy szüleikkel is ellátogassanak a könyvtárba, beiratkozzanak, kölcsönözzenek!
9. Iskolásként is szívesen térjenek vissza a gyerekek, s töltsék szabadidejük egy részét a gyermekkönyvtárban.

A kitűzött célok eléréséhez minden alkalommal igyekszem a megfelelő módszereket kiválasztani.

A foglalkozásokon alkalmazott módszerek

Törekszem arra, hogy a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodó módszereket válasszak. Tudatosan odafigyelek rá, hogy az óvodások fő tevékenységi formája a játék, ezért a könyvtári foglalkozásokat is a játékoságnak kell áthatnia. A kisgyermeknek nagyon kíváncsiak, ezért érdeklődésük felkeltése és fenntartása változatos módszerek és eszközök segítségével 50-60 percig is lehetséges. Néhányat szeretnék bemutatni az általam alkalmazott módszerek közül.

1. Irányított beszélgetés

A könyvtárostól elvárás, hogy jól tudjon kérdezni, a feltett kérdések a gyerekek számára egyértelműek legyenek. A módszer aktivitásra ösztönzi a kicsiket.

2. Mesélés

Az irodalommal e korosztály szóbeli formájában ismerkedik, ehhez közvetítőkre van szükség. Szívesen hallgatnak mesét az óvodások. Legtöbbször fejből mesélek, de kezemben a könyv, amiben a mese olvasható. A meséléshez jó módszertani útmutató található Bocsák Veronika - Benkő Zsuzsanna - Hölgyesi Gyöngyi: *Olvass nekem!* című könyvében.

3. Verselés, mondókázás

A vers zeneiségével ragadja meg az óvodásokat. A foglalkozásokon több formában is szerepel:

- Érdeklődés felkeltésére, az én felolvasásomban.
- Közös versmondás a gyerekek kérdező kíváncsiságára alapozva. (Pl. Tamkó Sirató Károly: *Késő ősz.*)
- Gyerekek által óvodában tanult versek közös felidézése.
- Mondókatanulás. (Pl. gyerekek megmozgatására az őszi foglalkozáson *Fújjad szél a fákat!*)

4. Zenehallgatás

- Könnyűzenei művek. (Pl. Halász Judit, 100 Folk Celsius együttes gyermekdalai.)
- Népzenei alkotások. (Pl. Farsang című foglalkozáson Szvorák Katalin előadásában Névcsőfólók, Táncdallamok.)
- Komolyzene. (Pl. Március 15. -ei foglalkozáson Kodály Zoltán: *Háry János* című darabjából a *Toborzó.*)

5. *Gyermekdalok közös éneklése*

Az óvodában tanult dalokat adják elő a gyerekek.

6. *Találós kérdések*

Fejtörésre, gondolkodásra ösztönzi a kicsiket.

7. *Játék*

A foglalkozásokon alkalmazott játékok többsége szerepjáték. A gyerekeket aktivitásra ösztönzi, lehetőséget nyújt mozgásra, általában a felnőttek is bekapcsolódnak a játékba.

- Pl. *A répa* című mese dramatizálása bábok, zene segítségével.
- Régi farsangi bál felelevenítése.
- Kisbabás játék.
- Katonás játék.
- Vásári játék.

8. *Bábozás*

Pl. A *Kitrákotty* mesét általam készített pálcika bábokkal játsszuk el közösen a gyerekekkel, a *Barátaink a háziállatok* című foglalkozáson.

9. *Manuális tevékenység*

- Hajtogatás (fenyőfa, csákó).
- Süni készítése burgonyából, fogvájából.

E tevékenység több felnőtt segítségét igényli, de az elkészült egyszerű alkotásokat a gyerekek foglalkozás után örömmel viszik haza.

10. *Önálló könyvlapozgatás, képolvasás*

Erre a foglalkozások végén kerül sor. Volt olyan óvodás csoportom, akik 10-15 percen keresztül elmélyülten nézegették a könyveket, suttogva mutogatták társaiknak, óvó nénijüknek és nekem, ha ismerős rajzra, mesére bukkantak. Fontos, hogy minden gyerek kapjon a kezébe könyvet. Tapasztalatom, hogy azok az óvodások, akik beiratkoznak a könyvtárba első alkalmakkor olyan könyveket kölcsönöznek, melyek a foglalkozás során felkeltették érdeklődésüket.

11. *Dicséret, ajándékozás*

A gyerekek pozitív megnyilvánulásait igyekszem szóbeli dicséretekkel elismerni, ennek szerepét nagyon fontosnak tartom, mert ösztönző hatással van a gyerekekre. A foglalkozás végén az ajándék színező lapok is a jutalom szerepét töltik be, de ezen túl lehetőséget adnak arra, hogy az óvodában vagy otthon újra felidézzék a könyvtári élményeket.

Az itt felsorolt módszerek és eszközök változatos alkalmazásával már 4-5 éve többnyire sikeres foglalkozásokat tartok óvodásoknak. Két egyforma foglalkozásom még soha nem volt, hiszen a gyerekek is különbözőek; érdeklődésük, figyelmük nem egyforma. Az egyes csoportok összetétele, létszáma is különböző, s ehhez nekem igazodnom kell! 15-20 fős óvodás csoportnál sokkal több lehetőségem van a gyerekek aktivitásának ösztönzésére, mindenki elmondhatja a véleményét, több manuális tevékenységre nyílik lehetőség, mindenki szerepelhet a bábozásban, közös mesére, verselésre is több idő jut. Sajnos van olyan óvodás csoportom is, ahol 30 feletti a csoportlétszám, itt nehezebb megvalósítani, hogy minden gyerek aktív részese lehessen a foglalkozásnak. A módszerek és eszközök szemléltetésére, valamint az általam elkövetett hibák felismerésére kiválóan alkalmas az a videofelvétel, melyet a helyi televízió segítségével állítottam össze két óvodás foglalkozásról 25 percben. Az első részben március 15-ei könyvtári ünnepségről láthatók részletek 1997-ből, a második részben az 1998. évi karácsonyi készülődésről. A foglalkozások többségéhez részletes forgat-

tókönyveket készítettem, melyeket az érdeklődőknek szívesen megmutatok.

A március 15-ei foglalkozás az 1997-ben, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán készült szakdolgozatomban is szerepel 7 más témájú forgatókönyvvel együtt.

Tapasztalataim

A gyermekkönyvtár feladata a 14 éven aluliak könyvtári ellátása, ezen belül jelentős szerepet vállalhat az olvasóvá nevelés folyamatában. Az olvasási technika elsajátítása előtt is kedvezően befolyásolható a legfiatalabb korosztály irodalomhoz, könyvhöz, könyvtárhoz fűződő viszonya. Szülők, óvónők, könyvtárosok együtt, sokféle könyves élményhez juttathatják a gyerekeket, elősegíthetik olvasóvá válásukat. Ahhoz, hogy egy óvodás csoport ellátogasson a könyvtárba a könyvtáros és az óvónő között személyes kapcsolat kialakítása szükséges. Az 1996-ban óvónők körében végzett felmérés is bizonyítja, hogy a kezdeményező szerepet a könyvtárostól várják. Tapasztalatom, hogy azok az óvónők hozzák csoportjaikat a könyvtárba, akik maguk is olvasók és tudják, hogy az olvasóvá válást meghatározzák a gyermekkori első könyves élmények, fontosnak tartják, hogy az óvodásaik irodalommal, könyvekkel kapcsolatos első benyomásai pozitívak és egy egész életre szólóak legyenek. Megbízhatnak a könyvtárosban, együttműködnek vele és bíznak a foglalkozások sikerében.

Az általam tartott foglalkozásokon beigazolódott, hogy a könyvtári környezet, a könyvtáros személyisége, a foglalkozáson elhangzott irodalmi, zenei alkotások, esztétikai, irodalmi, zenei és érzelmi élményekhez juttatják a gyerekeket. A gyerekek tapasztalják, hogy az egyes témákhoz más és más könyvekben találnak képeket, meséket.

Foglalkozássorozat keretében kb. 250 különböző, a korosztálynak szóló könyvet vehettek kezükbe a gyerekek egy év alatt, ez jelentős szám a könyvajánlás területén.

A legfőbb célokat remélem minden alkalommal sikerült elérnem, és a gyerekek irodalmi élményekkel gazdagodva távoztak a könyvtárból, s mindig szívesen visszatérnek.

Az elmúlt évek statisztikái alapján az általam tartott óvodás foglalkozások száma:

1995	15 alkalom
1996	30 alkalom
1997	19 alkalom
1998	21 alkalom
1999. májusig	10 alkalom

Óvodás beiratkozottolvasók száma (zárójelben a gyermek beiratkozók száma):

1995	35 fő	(626)
1996	42 fő	(676)
1997	37 fő	(660)
1998	35 fő	(749)
1999. májusig	20 fő	(447)

Tisztában vagyok vele, hogy nem értem el nagy eredményeket az óvodások olvasóvá nevelése területén, de kellemes órákat szereztem kisgyerekeknek, akik messziről megismernek az utcán, meghívják óvodájukba, szívesen beszélgetnek, játszanak, rajzolnak velem, ha szüleikkel betérnek a könyvtárba. Tapasztalom, hogy a szülők nem szívesen íratják be óvodás gyermeküket, úgy vélik, még nem tud olvasni, sok könyve van otthon is, az elvitt dokumentumokra vigyázni kell, vissza kell hozni, erre nekik nincs idejük, s egyébként eleget jár a gyermek az óvodával a könyvtárba. Az indokokat meg kell értenem, de úgy vélem, a legnagyobb probléma az, hogy a szülők ritkán olvasnak fel meséket, verseket gyerekeiknek, s néha még a napi problémák megbeszélésére sincs idejük. Boldizsár Ildikó mesekutató május 26-án este a mese, a felolvasás fontosságáról beszélt felnőtt olvasóinknak, sajnos rendezvényünkre nagyon kevés szülő jött el. Ennek ellenére én gyermekkönyvtárosként továbbra is szeretném népszerűsíteni a meseolvasást, a szülők és óvodások közös könyv-

tárhasználatát. Terveim között szerepel "mese-délutánok" szervezése, ahol közösen olvasott mesékhez rajzokat, bábokat készítenénk, közösen játszhatnának kicsik és felnőttek.

Az évek során több szakmai problémám merült fel, melyeket szeretnék most nyilvánosságra hozni. Tudom, hogy az óvodásokkal való foglalkozás csak egy apró része a gyermekkönyvtári munkának, erről a témáról kevés publikáció jelenik meg a szakajtóban. Szakdolgozatom írásakor a 38 évtelből álló irodalomjegyzék összeállításakor is csak elvétve egy-egy területi híradóban, az *Óvodai nevelésben* találtam erről szóló írásokat. Óvodásoknak tartott foglalkozások forgatókönyveiből még kevesebb van, pedig néhány jól bevált forgatókönyvet szívesen hasznosítanék. Talán egyszer akad valaki, aki összegyűjti és közzéteszi az ország gyermekkönyvtáraiban kipróbált és sikerrel alkalmazott foglalkozásvázlatokat.

A gyermekkönyvtárostól elvárás, hogy pedagógiai, pszichológiai ismeretekkel is rendelkezzen. Munkám során érzem, hogy erre nagy szükség van. Sajnos nekem főiskolai könyvtáros képesítem van, egy tanítói diploma megszerzését kisvárosi könyvtárunk már nem tudja támogatni. Jónak tartanám, ha létezne gyermekkönyvtáros képzés vagy továbbképzés valamilyen formában főiskolán, vagy továbbképzés keretében.

Befejezésül néhány személyes élményemet idézve biztatom kollégáimat, hogy kapcsolódjanak be az óvodások irodalmi nevelésébe a könyvtárban tartott csoportos foglalkozásokkal.

Évek óta gyűlnek a fiókomban a kedves rajzok, apró ajándékok, melyekkel a legkisebbek leptek meg. Az apró kezek munkáját nézegetve büszke vagyok rá, hogy ezekkel a kis „emberpalántákkal” én ismertethettem meg a könyvek csodálatos birodalmát.

Pár éve már egyre több olyan elsős, második kisdiaák van, akik osztályukkal könyvtárlátogatásra jönnek, s ilyenkor a tanító nénik előtt elmesélik ki járt már itt, mit csinált akkor a gyermekkönyvtárban. A legtöbb gyerek nem felejt el a nevem, emlékszik a répamesére, csákóhajtogatásra, zenehallgatásra stb. Ilyenkor büszkén csillog a szemük, hogy ők már ismerik a gyermekkönyvtárat, s ekkor az én szívemet is valami melegség járja át.

Endrédi Szabó Erika

(Az előadás 1999. június 8-án az MTA Veszprémi Területi Bizottsága Könyvtártudományi Munkabizottsága által szervezett Fiala kutatók konferenciáján hangzott el.)

Helyzetkép a könyvtári ellátásról

Gárdony város önkormányzata a településen 3 könyvtárat működtet. A központi könyvtár **Gárdonyban** a Szabadság út 14. szám alatt található. 244 m² alapterületen több mint 23000 kötet könyv, 4 féle napilap, 37 féle hetilap és folyóirat, 1043 hangzó dokumentum (lemez, kazetta, CD), 37 videokazetta, közel 50 CD-ROM várja az érdeklődőket. A könyvtár 2 számítógéppel rendelkezik (az egyik folyamatosan az olvasói igényeket szolgálja), kétféle Internet-hozzáférése van (telefonos hálózaton és kábeltévé rendszeren keresztül). Az eszközeink fölös kapacitását kihasználva tétítés ellenében fénymásolást és nyomtatást végzünk, adunk és fogadunk fax-üzeneteket, e-mailt, s önköltséges alapon használható az Internet (a telefonos 12 Ft/perc, a kábeles 5 Ft/perc). A könyvtár heti nyitvatartási ideje 37 óra.

1998-ban (szeptember 30-áig) 925 beiratkozott olvasó volt, ebből 14 év alatti 215 fő. 14 év alatti látogató: 2137, ebből kölcsönző: 854, kölcsönzött dokumentumok száma: 2393. 14 év feletti látogató: 6220, ebből kölcsönző: 4281, a kölcsönzött dokumentumok száma: 19.380 db.

1999-ben (szeptember 30-áig) 940 beiratkozott olvasó volt, ebből 14 év alatti 227 fő. 14 év alatti látogató: 2307, ebből kölcsönző: 949, kölcsönzött dokumentumok száma: 2574. 14 év feletti látogató: 6413, ebből kölcsönző: 4665, kölcsönzött dokumentumok száma: 20605. Az olvasók száma és a forgalom egyaránt mérsékelt emelkedést mutat (2-7%).

A könyvtári dolgozók: 1 felsőfokú végzettségű vezető (teljes munkaidőben), 1 középfokú

végzettségű könyvtáros (heti 30 órás, ebből 4 óra Agárdon), 1 középfokú végzettségű könyvtáros (heti 30 órás) jelenleg tanítóképző főiskolára jár, 1 középfokú végzettségű adminisztrátor (heti 20 órás), 1 8 ált. isk. végzettségű takarítónő (heti 20 órás).

Ebben a könyvtárban folyik az állománygyarapítás és feldolgozás az összes könyvtár számára (évente kb. 1400 dokumentum megrendelése, állománybavétele, feldolgozása, a katalógusok építése).

Agárdon a Márvány utca 27. szám alatt lévő Községi Házban működik a városrész fiók-könyvtára 177 m² alapterületen. A könyvtárban 10643 kötet könyv, 2 féle napilap, 10 féle hetilap és folyóirat, 80 hangzó dokumentum (hanglemez, CD) található. Az 1999. szeptemberétől számítógép is van, amely a közművelődési feladatok mellett a könyvtár állományának nyilvántartására is alkalmas lesz majd. Folyamatban van a korábbi betörések során kifosztott zenei részleg felszerelése erősítőkkal és fejhallgatókkal, amelyre remélhetőleg az 1 %-os felajánlások fedezetet biztosítanak majd. A könyvtár heti nyitvatartási ideje 28 óra.

1998-ban (szeptember 30-áig) 384 beiratkozott olvasó volt, ebből 14 év alatti 138 fő. 14 év alatti látogató: 1781, ebből kölcsönző: 670, a kölcsönzött dokumentumok száma: 2449. 14 év feletti látogató: 2021, ebből kölcsönző: 1259, a kölcsönzött dokumentumok száma: 6796.

1999-ben (szeptember 30-áig) 453 beiratkozott olvasó volt, ebből 14 év alatti 199 fő. 14 év alatti látogató: 2117, ebből kölcsönző: 882, a kölcsönzött dokumentumok száma: 2838. 14 év feletti látogató: 2133, ebből kölcsönző: 1269, a kölcsönzött dokumentumok száma: 6859. A forgalmi adatok közül a legjelentősebb a beiratkozott olvasók számának növekedése: 18 %, főként a 14 éven aluliak körében örvendetes a növekedés (44%!).

A könyvtári dolgozók: 1 középfokú végzettségű könyvtáros (heti 20 órás), jelenleg főiskolás, 1 középfokú végzettségű könyvtáros (heti 8 órában Agárdon), 1 fő 8 ált. isk. végzettségű takarítónő (heti 20 órás).

Dinnyésen a kastélyban működik a könyvtár 16 m² alapterületen. Állománya 3976 kötet könyv. Heti nyitvatartási ideje 4 óra.

1998-ban (október 30-áig) 32 beiratkozott olvasó volt, ebből 14 év alatti 17 fő. 14 év alatti látogató: 175, ebből kölcsönző: 148, a kölcsönzött dokumentumok száma: 481. 14 év feletti látogató: 134, ebből kölcsönző: 108, a kölcsönzött dokumentumok száma: 477.

1999-ben (október 30-áig) 52 beiratkozott olvasó volt, ebből 14 év alatti: 36 fő. 14 év alatti látogató: 247, ebből kölcsönző: 220, a kölcsönzött dokumentumok száma: 398. 14 év feletti látogató: 243, ebből kölcsönző: 196, a kölcsönzött dokumentumok száma: 644. Mind a beiratkozott olvasók száma, mind a forgalmi adatok jelentős emelkedést mutatnak (40-60 %). A könyvtárosi munkát jelenleg megbízási szerződéssel végzi egy középfokú végzettségű kolléganő.

1999-ben a minisztérium által meghirdetett könyvtári telematikai pályázaton 500 ezer forintot nyertünk, a szerződést a napokban megkapjuk. Ebből 2 korszerű, multimédiás gépet vásárolunk, amely Agárdon és Gárdonyban az olvasói igényeket szolgálja majd. Vásárolunk továbbá 2 db 486-os DX számítógépet, amelyeken a Textlib integrált könyvtári program fut majd. Agárdon megtörtént a hálózat tesztelése, még ebben az évben kiépítetjük a kábeltévés Internetet. Óriási feladat lenne a könyvtári munkafolyamatok (megrendelés, nyilvántartás, kölcsönzés) számítógépesítése, erre azonban a jelenlegi létszám nem elegendő. A jövő évben el kell(ene) végeznünk az állományrevíziót (az elavult, fölösleges könyvek törlését), a vonalkódozást, az adatbázis feltöltését, hogy majd a kölcsönzés gépesítése is elkezdődhessen. A napi feladatok ellátása mellett azonban még a szabadságok kiadása is nehézségekbe ütközik, ugyanis mi – szemben egy fehérvári könyvtárral – nyáron sem zárhatunk be. Valószínűleg a feladatok egy részére külső személyt kell alkalmaznunk, erre a fedezetet a költségvetésben meg kell teremteni.

Régi könyvek kiállítása Enyingen

A Fejér Megyei Könyvtári Hetek rendezvénysorozat keretében, Enyingen, 1999. október 14-28 között Kovács László magángyűjteményének bemutatására került sor. Ez a gyűjtemény két református lelkész, Kovács János (1822-?) és Kovács Lajos (1857-1933) könyvtárának megmaradt darabjaiból, és néhány okiratból áll. Az okmányok között van iskolai bizonyítvány, lelkészi kinevezés, gyászjelentés, a könyvek a tankönyvek kivételével egyházi vonatkozásúak. A lelképásztorok nevét az egyházi névtárak megőrizték, életrajzukat viszont csak a kiállított okiratokból és a könyvbejegyzésekből lehetett összeállítani.

Kovács János Sárkeresztúron született 1822-ben, édesapja Kovács István földműves volt. Felsőbb tanulmányait Pápán, a dunántúli református egyházkerület főtanodájában végezte. Bizonyítványának tanúsága szerint Jókai Mórral és Petőfi Sándorral egyidőben került Pápára az 1841-42-es tanévben. 1841-44 között Bocsor István jogtudományi előadásait hallgatta, és 1842-46 között teológiai képzésben részesült. Amikor 1852-ben lelkészi kinevezését megkapta, Sárkeresztesen segédlelkészkedett, ahonnan Lajoskomáromba került, majd Igaron (1880 körül) folytatta prédikatori működését. Egy 1881-ben kiadott névtár még igari lelkészként említi meg. Feltehetően lajoskomáromi évei alatt kötött házasságot Nyiri Zsófiával, hiszen öt gyermekük közül az első fiú Lajoskomáromban született 1857-ben.

Kovács Lajos, az első fiú, édesapja pályáját folytatta. A pápai református kollégiumban végezte tanulmányait, lelkészi képesítési okmányát 1882 áprilisában vette kézhez. Segédlelkészként tevékenykedett Kiskovácsiban, Tótvázsonyban és Kajáron. 1885 júniusában nevezték ki lelkésznek, ezt a tisztséget 1888-tól haláláig Sárszentmihályon töltötte be. 1889-ben feleségül vette Baráth Ilnát, főiskolai tanárának, Baráth Ferencnek a leányát. A pápai kollégium haladó hagyományai mellett bizonyára apósa, az 1848-as honvédszázados is hatással volt szemléletére. 52 évet töltött Sárszentmihályon, két gyermeke született, Ilona és Szeréna. 1933-ban hunyt el, és Enyingen, a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

A könyvtártöredék nemcsak egyháztörténeti, hanem művelődéstörténeti szempontból is igen érdekes. Van benne Biblia (Bázel, 1770), egyháztörténeti mű, katekizmus, énekeskönyv, prédikáció gyűjtemény, illetve önállóan megjelent alkalmi és ünnepi, valamint halotti prédikáció. Olyan művek ezek, melyek a lelkészek mindennapi olvasmányai lehettek, mintául szolgáltak prédikációik megírásánál, azt is mondhatnánk, hogy prédikatori működésük „elengedhetetlen kellékei” voltak. A kiadványok között sok a különféle alkalmakra készült egyházi beszéd, nem véletlenül, hiszen a protestáns egyházi irodalomban igen jelentős helyet foglal el a prédikáció, amely a reformáció terjesztésének kezdetektől fogva a legeredményesebb eszköze volt. A nyomtatványok közül néhány a XVIII. század végén, többségük a XIX. század első felében került kiadásra. A legkorábbi mű Kótzai Dávid (1763-1803) mádi prédikátor németből fordított beszédgyűjteménye. A neves lelképásztorok kiadott írásai közül külön említésre méltó Diószegi Sámuel (1760-1813) *Erkölcsei tanítások* című kötete, Tóth Ferenc (1768-1844) püspök halotti prédikációja és teológiai értekezései, Szoboszlai Pap István (1786-1855), a kiváló szónok beszéde „a cholera közelgetésekor”, valamint Pap István (1790-1864) imádságos könyve. Szép illusztrációival tipográfiaiilag is figyelemre méltó a Salamon József névvel fémjelzett *Erdélyi Prédikátori Tár* (1833-1839).

A kiállításban bemutatott kötetek, kis füzetek nyomdatörténeti szempontból is jelentősek. Egy részük a református kollégiumok mellett működő nyomdáknak, Debrecenben, Pápán, Sárospatakon jelent meg, de több egyházi beszéd a veszprémi, pozsonyi, kassai, pesti nyomdában látott napvilágot. Ezek az egyházi beszédek fontos kortörténeti dokumentumok, hisz bennük sok olyan történelmi momentum pihen, amit máshol nem lehet megtalálni. Az egyház belső élete, a hitélet hullámzó képe, a világnézeti fejlődés, a nemzeti hivatás szolgálata, a szociális kérdések iránt való érdeklődés, a gazdasági és politikai kérdések értékelése, a népművelés problémái mind fellelhetők ezekben a nyomdatermékekben. Hosszú időn keresztül ezek a prédikációk voltak szinte egyedüli tanítói, nevelői, útbaigazítói az alsóbb néprétegeknek, akik közül sokan írni-olvasni sem tudtak.

A szószéken elhangzott beszédek adtak tájékoztatást történelmi eseményekről, adtak útravalót az emberélet fordulóikor, a kereszteléskor és házasságkötéskor, és nyújtottak vigaszt a családtagoknak a halálesetekkor. Ezeket a szempontokat figyelembe véve elmondhatjuk, hogy igen jelentős művelődéstörténeti értéket sikerült a Kovács családnak (Kovács Szeréna fiának) megőrizni.

Frigyik Katalin

SZÉKESFEHÉRVÁR, 2000

Az MKE HELYISMERETI KÖNYVTÁROSOK SZERVEZETE ÉS A BIBLIOGRÁFIAI SZEKCIÓ VII. ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSÁNAK PROGRAMJA:

"A helyismereti gyűjtemények létrejötte a közkönyvtárakban. Jeles elődök életművei."

2000. július 26. szerda: 1. nap.

- 14.00 Konferencia megnyitó (Fejér Megye Közgyűlésének díszterme, Székesfehérvár)
 14.30 Helyismereti gyűjtemények kialakulása és fejlődése a magyar közkönyvtárakban
 Előadó: Dr. Bényei Miklós igazgatóhelyettes, egyetemi docens, Debrecen
 15.30 Helyismereti gyűjtemények létrehozása az angliai könyvtárügyben.
 Előadó: Mick Scott, az angol helyismereti szervezet (LSG) képviselője
 16.30 szünet
 17.00 Pável Ágoston könyvtári öröksége
 Előadó: Takács Miklós nyugalmazott könyvtárigazgató, Szombathely
 17.40 Székesfehérvár, a királyok városa
 Előadó: Dr. Fülöp Gyula igazgató, Szent István Király Múzeum
 A határon túlról érkezett kollégák bemutatkozása
 18.30 vacsora
 19.00 Fórum és baráti találkozó

2000. július 27. csütörtök: 2. nap

- 9.00 Helyismereti vagy helytörténeti gyűjtemény kialakulása a fővárosi könyvtárban:
 Toldi László - Kőrössi József - Szabó Ervin
 Előadó: Katsányi Sándor nyugalmazott osztályvezető, FSZEK
 9.45 A századforduló helytörténeti kézikönyvei
 Előadó: Élesztős László szerkesztő, Babits Kiadó
 10.30 Szünet
 11.00 A helyismereti bibliográfiák kezdetei Magyarországon
 Előadó: Korompai Gáborné kéziratár vezető, Debreceni Egyetemi Könyvtár
 11.40 Hozzászólások
 12.30 Ebéd
 13.00 Szakmai tapasztalatcsere
 Székesfehérvár - Gorsium - Velencei tó

2000. július 28. péntek: 3. nap

- 9.00 Helyismereti munka Fejér megye könyvtáraiban
 Előadó: Komlói József igazgató, Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár
 9.45 Fórum
 11.00 Konferenzázó, meghívó a 2001. évi konferenciára
 12.00 - Ebéd, hazautazás

Sz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvasó)	Olv. arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (kölcs dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
Városok														
1	Székesfehérvár	106217	2390	7493	10751	280647	9967	216101	101	3	28	9,4	22	1435
2	Székesfehérvár	106217	1064	4818	4828	214467	8862	291176	45	2	24	8,3	33	1002
	Szfvár össz.:	106217	3454	12311	15579	495114	18829	507277	147	5	26	17,7	27	1265
3	Bicske	11398	563	1626	1411	64560	2122	30040	124	6	30	18,6	14	868
4	Dunaújváros	56931	2800	7214	7112	178638	10713	171018	125	3	17	18,8	16	986
5	Enying	7314	326	1521	1557	31249	1175	28744	213	4	27	16,1	24	1024
6	Gárdony	8783	428	1667	1537	37856	1491	43637	175	4	25	17,0	29	922
7	Mór	14622	403	1973	3095	82512	2127	58652	212	6	39	14,5	28	1569
8	Polgárdi	6022	142	623	965	17260	762	20412	160	3	23	12,7	27	1549
9	Sárbogárd	13553	562	2167	2823	66893	2135	59356	208	5	31	15,8	28	1303
	Városok össz.	118623	5224	16791	18500	478968	20525	411859	156	4	23	17,3	20	1102
Községek														
10	Aba	4142	90	384	545	11210	212	3057	132	3	53	5,1	14	1419
11	Adony	3586	80	264	243	13114	520	5201	68	4	25	14,5	10	920
12	Alap	2136	60	258	119	6857	324	6501	56	3	21	15,2	20	461
13	Alcsútdoboz	1354	50	144	36	6716	171	309	27	5	39	12,6	2	250
14	Alsószentiván	683	42	416	206	5639	120	2317	302	8	47	17,6	19	495
15	Bakonycsernye	3221	107	59	63	12201	407	9748	20	4	30	12,6	24	1068
16	Balinka	910	32	1039	207	7621	116	3207	227	8	66	12,7	28	199
17	Baracs-Apátsz.	3107	125	187	269	15374	346	10024	87	5	44	11,1	29	1439
18	Baracska	2515	65	0	0	6090	0	0	0	2	0	0,0	0	0
19	Beloianisz	1148	90	50	99	9329	75	253	86	8	124	6,5	3	1980
20	Besnyő	1855	42	143	69	6760	122	2381	37	4	55	6,6	20	483
21	Bodajk	4011	150	210	398	13857	498	6965	99	3	28	12,4	14	1895
22	Cece	2828	67	221	272	10081	180	2724	96	4	56	6,4	15	1231
23	Csabdí	1124	48	331	181	9823	277	3459	161	9	35	24,6	12	547
24	Csákberény	1245	38	322	217	6968	274	7377	174	6	25	22,0	27	674

Ssz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvasó)	Olvasó arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (kölcs dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
25	Csákvár	5164	200	473	616	24448	640	16140	119	5	38	12,4	25	1302
26	Csókakő	1020	36	95	69	5535	200	1885	68	5	28	19,6	9	726
27	Csór	1513	42	195	89	6791	119	2915	59	4	57	7,9	24	456
28	Csősz	1057	60	0	43	4513	109	3403	41	4	41	10,3	31	0
29	Dég	2680	90	554	379	10323	257	5725	141	4	40	9,6	22	684
30	Előszállás	3770	133	254	155	15247	298	8428	41	4	51	7,9	28	610
31	Ercsi	8205	153	784	873	22903	852	24335	106	3	27	10,4	29	1114
32	Etyek	3316	158	1247	967	20319	847	35658	292	6	24	25,5	42	775
33	Fehérvárcsurgó	1866	102	136	0	7618	118	6360	0	4	65	6,3	54	0
34	Felcsut	1623	45	302	204	6236	134	905	126	4	47	8,3	7	675
35	Füle	852	70	68	64	5363	81	1611	75	6	66	9,5	20	941
36	Gánt	790	60	0	24	5383	30	162	30	7	179	3,8	5	0
37	Gyűrő	1150	35	142	100	5588	54	1037	87	5	103	4,7	19	704
38	Hantos	973		0	0	4119	0	0	0	4	0	0,0	0	0
39	Igar	1084	20	118	83	7610	92	2502	77	7	83	8,5	27	703
40	Izszakszentgyörgy	1585	70	379	272	8918	216	4067	172	6	41	13,6	19	718
41	Isztimér	911	48	53	22	8761	150	1490	24	10	58	16,5	10	415
42	Ivácsa	2624	45	204	170	9582	190	3940	65	4	50	7,2	21	833
43	Jenő	1182	25	53	20	3324	239	270	17	3	14	20,2	1	377
44	Kajászó	983	40	65	78	4305	127	1154	79	4	34	12,9	9	1200
45	Káloz	2494	200	155	134	11702	293	5334	54	5	40	11,7	18	865
46	Kápolnásnyék		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0
47	Kincsesbánya	1553	142	224	246	16037	190	3619	158	10	84	12,2	19	1098
48	Kisapostag	1179	100	90	168	4072	20	90	142	3	204	1,7	5	1867
49	Kisláng	2554	91	466	490	13201	307	11204	192	5	43	12,0	36	1052
50	Köszárhegy	1214	20	50	31	2335	138	2069	26	2	17	11,4	15	620
51	Kulcs	1471	20	0	0	1664	0	0	0	1	0	0,0	0	0
52	Lajoskomárom	2405	60	89	78	9844	204	15495	32	4	48	8,5	76	876
53	Lepsény	3197	125	234	160	8925	210	3851	50	3	43	6,6	18	684
54	Lovasberény	2692	114	381	248	9152	356	4897	92	3	26	13,2	14	651
55	Magyaralmás	1499	180	85	70	6769	137	671	47	5	49	9,1	5	824

Ssz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvasó)	Olvásó arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (kölcs dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
56	Mány	2134	63	297	138	8731	170	5206	65	4	51	8,0	31	465
57	Martonvásár	4979	110	886	1013	18537	588	11559	203	4	32	11,8	20	1143
58	Mátyásdomb	801	36	103	62	3900	66	512	77	5	59	8,2	8	602
59	Mezőfalva	4750	250	1041	842	24949	850	20735	177	5	29	17,9	24	809
60	Mezőkomárom	1080	70	72	23	6452	59	563	21	6	109	5,5	10	319
61	Mezőszentgyörgy	1353	100	152	56	6826	85	2231	41	5	80	6,3	26	368
62	Mezőszülas	2311	268	781	893	16337	1014	13775	386	7	16	43,9	14	1143
63	Moha	402	25	12	10	1655	18	175	25	4	92	4,5	10	833
64	Nadap	405	54	0	0	3322	0	0	0	8	0	0,0	0	0
65	Nádasdladány	1792	70	242	169	10366	204	7665	94	6	51	11,4	38	698
66	Nagykarácsony	1524	28	54	75	5631	170	1542	49	4	33	11,2	9	1389
67	Nagylók	1169	12	0	30	5781	138	3147	26	5	42	11,8	23	0
68	Nagyveleg	653	32	71	68	5612	62	1199	104	9	91	9,5	19	958
69	Nagyvenyim	3656	83	535	387	13008	305	8808	106	4	43	8,3	29	723
70	Pákozdi	2464	56	188	392	9255	240	3700	159	4	39	9,7	15	2085
71	Pátka	1643	40	211	138	7670	99	15490	84	5	77	6,0	156	654
72	Pázmánd	1930	64	83	144	7489	129	5613	75	4	58	6,7	44	1735
73	Perkátá	3953	240	365	656	16704	711	35407	166	4	23	18,0	50	1797
74	Pusztaszabolcs	6158	131	703	503	13503	527	7699	82	2	26	8,6	15	716
75	Pusztavám	2569	92	188	86	12644	212	4620	33	5	60	8,3	22	457
76	Rácalmás	3616	80	224	235	8879	290	3786	65	2	31	8,0	13	1049
77	Ráckeresztúr	3058	60	0	0	5169	0	0	0	2	0	0,0	0	0
78	Sárcgres	840	60	157	134	6019	140	2131	160	7	43	16,7	15	854
79	Sárkeresztes	1473	35	153	51	4679	117	2212	35	3	40	7,9	19	333
80	Sárkeresztúr	2309	37	134	107	4916	55	4690	46	2	89	2,4	85	799
81	Sárkeszi	506	30	0	60	1636	38	1103	119	3	43	7,5	29	0
82	Sárosd	3274	92	171	121	10866	339	6411	37	3	32	10,4	19	708
83	Sárszentágota	1382	25	99	69	6035	54	519	50	4	112	3,9	10	697
84	Sárszentmihály	2647	48	240	150	7622	183	2509	57	3	42	6,9	14	625
85	Szegélyes	4224	125	411	427	17182	403	22616	101	4	43	9,5	56	1039
86	Soponya	1785	24	57	70	6109	42	2170	39	3	145	2,4	52	1228

	Lakos	Ter.	Gyarapod.	Áll. gyarap.	Lelt. áll.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta	Ellátottság	Olv.ellátottság	Olvasó arány	Olv. érdeklődés	Átlagár	
Ssz.	település	m2	(áll. egys.)	összege (eFt)	1999. XII. 31.			(Ft/lakos)	(áll./lakos)	(áll./olvasó)	(olv./lakos)	(kölcs dok./olv.)	(Ft/gyarap.)	
87	Söréd	440	6	111	55	2642	60	995	125	6	44	13,6	17	495
88	Sukoró	779	40	91	30	4363	80	2239	39	6	55	10,3	28	330
89	Szabadbattyán	4383	88	535	630	12552	1024	26210	144	3	12	23,4	26	1178
90	Szabadegyháza	2276		414	409	5974	132	1667	180	3	45	5,8	13	988
91	Szabadhídvég	934	60	131	60	5674	114	1804	64	6	50	12,2	16	458
92	Szái	1703	36	279	141	8522	84	918	83	5	101	4,9	11	505
93	Szárliget	1991	30	175	141	5306	306	2416	71	3	17	15,4	8	806
94	Tabajd	888	60	32	48	4715	139	1750	54	5	34	15,7	13	1500
95	Tác	1524	53	90	37	5175	94	1757	24	3	55	6,2	19	411
96	Tordas	1506	105	688	535	7711	266	5827	355	5	29	17,7	22	778
97	Urhida	1330	8	0	59	1869	0	0	44	1	0	0,0	0	0
98	Vajta	1009	20	46	50	6108	63	1275	50	6	97	6,2	20	1087
99	Vál	2283	50	79	68	8958	309	3020	30	4	29	13,5	10	861
100	Velence	4022	205	771	737	17874	507	18950	183	4	35	12,6	37	956
101	Vereb	812	94	195	66	4615	110	2153	81	6	42	13,5	20	338
102	Vértesacsá	1736	76	121	116	7222	136	2892	67	4	53	7,8	21	959
103	Vértesboglár	927	16	360	283	5692	86	2379	305	6	66	9,3	28	786
104	Zámoly	2146	30	0	0	9323	0	0	0	4	0	0,0	0	0
	Községek össz.	198000	6987	22672	19351	814006	21068	506785	98	4	39	10,6	24	854
	Megye össz.:	422840	15665	51774	53430	1788088	60422	1425921	126	4	30	14,3	24	1032

Ssz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvasó)	Olvásó arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (kölcs dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
Városok														
1.	Székesfehérvár	106217	2390	7331	11107	285889	10907	217718	105	3	26	10.3	20	1515
2.	Székesfehérvár	106217	1064	4124	5556	211188	8485	263085	52	2	25	8.0	31	1347
	Szfvár össz.:	106217	3454	11455	16663	497077	19392	480803	157	5	26	18.3	25	1455
3.	Bicske	11398	563	1658	1797	65818	1956	32286	158	6	34	17.2	17	1084
4.	Dunaújváros	56931	2800	6821	7828	171957	11175	176621	137	3	15	19.6	16	1148
5.	Enying	7314	326	1239	1570	31853	1178	28891	215	4	27	16.1	25	1267
6.	Gárdony	8783	428	1527	1968	38987	1602	44047	224	4	24	18.2	27	1289
7.	Mór	14622	403	1633	3019	82229	1967	58740	206	6	42	13.5	30	1849
8.	Polgárdi	6022	142	589	1041	17428	786	25515	173	3	22	13.1	32	1767
9.	Sárbogárd	13553	562	1812	3098	67785	2371	59386	229	5	29	17.5	25	1710
	Városok össz.:	118623	5224	15279	20321	476057	21035	425486	171	4	23	17.7	20	1330
Községek														
10.	Aba	4142	90	360	466	11416	251	8042	113	3	45	6.1	32	1294
11.	Adony	3586	80	195	120	12577	504	4650	33	4	25	14.1	9	615
12.	Alap	2136	60	219	143	7076	338	5274	67	3	21	15.8	16	653
13.	Alesütődoboz	1354	50	136	17	6852	154	280	13	5	44	11.4	2	125
14.	Alsószentiván	683	42	278	343	5913	128	2506	502	9	46	18.7	20	1234
15.	Bakonycsernye	3221	107	50	49	12247	399	8330	15	4	31	12.4	21	980
16.	Balinka	910	32	207	138	7828	100	2337	152	9	78	11.0	23	667
17.	Baracs-Apátsz.	3107	125	183	393	15557	321	8667	126	5	48	10.3	27	2148
18.	Baracska	2515	65	18	8	5675	25	105	3	2	227	1.0	4	444
19.	Beloianisz	1148	90	76	20	9405	83	207	17	8	113	7.2	2	263
20.	Besnyő	1855	42	133	118	6852	95	1759	64	4	72	5.1	19	887
21.	Bodajk	4011	150	287	478	14144	509	6450	119	4	28	12.7	13	1666
22.	Cece	2828	78	134	317	10215	260	3443	112	4	39	9.2	13	2366
23.	Csabdi	1124	48	224	155	10047	263	3818	138	9	38	23.4	15	692
24.	Csákberény	1245	38	232	217	7177	262	6825	174	6	27	21.0	26	935

Ssz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvásó)	Olvásó arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (kölc. dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
25.	Csákvár	5164	200	293	631	24471	641	16218	122	5	38	12.4	25	2154
26.	Csókakö	1020	36	87	100	5622	198	1630	98	6	28	19.4	8	1149
27.	Csór	1513	42	156	170	6947	131	6546	112	5	53	8.7	50	1090
28.	Csösz	1057	60	0	0	4513	109	3691	0	4	41	10.3	34	0
29.	Dég	2680	90	480	277	10731	270	7244	103	4	40	10.1	27	577
30.	Előszállás	3770	133	215	186	15264	237	4604	49	4	64	6.3	19	865
31.	Ercsi	8205	153	675	1003	22878	820	26536	122	3	28	10.0	32	1486
32.	Etyek	3316	158	1097	1226	21125	851	34465	370	6	25	25.7	40	1118
33.	Fehérvárcsurgó	1866	102	140	100	7758	76	4643	54	4	102	4.1	61	714
34.	Felcsút	1623	45	384	297	6620	112	966	183	4	59	6.9	9	773
35.	Füle	852	70	65	64	5428	89	1846	75	6	61	10.4	21	985
36.	Gánt	790	60	0	24	5383	30	167	30	7	179	3.8	6	0
37.	Gyúró	1150	35	113	65	5701	77	871	57	5	74	6.7	11	575
38.	Hantos	973	47	121	121	4240	100	367	124	4	42	10.3	4	1000
39.	Igar	1084	20	79	48	7689	87	1975	44	7	88	8.0	23	608
40.	Iszkaszentgyörgy	1585	70	268	217	9186	164	3090	137	6	56	10.3	19	810
41.	Isztimér	911	48	63	54	8824	154	1830	59	10	57	16.9	12	857
42.	Ivácsa	2624	45	76	52	9658	180	5695	20	4	54	6.9	32	684
43.	Jenő	1182	25	32	21	3356	22	1015	18	3	153	1.9	46	656
44.	Kajászó	983	40	95	144	4400	129	1134	146	4	34	13.1	9	1516
45.	Káloz	2494	200	266	401	11968	297	5719	161	5	40	11.9	19	1508
46.	Kincsesbánya	1553	142	183	210	16160	183	2704	135	10	88	11.8	15	1148
47.	Kisapostag	1179	20	231	168	4303	24	300	142	4	179	2.0	13	727
48.	Kisláng	2554	91	514	676	13697	291	5867	265	5	47	11.4	20	1315
49.	Köszárhegy	1214	20	71	100	2406	132	1536	82	2	18	10.9	12	1408
50.	Kulcs	1471	20	0	0	1664	18	152	0	1	92	1.2	8	0
51.	Lajoskomárom	2405	60	64	63	9908	214	19671	26	4	46	8.9	92	984
52.	Lepsény	3197	125	114	133	8921	173	2503	42	3	52	5.4	14	1167
53.	Lovasberény	2692	114	339	239	9458	401	5832	89	4	24	14.9	15	705
54.	Magyaralmás	1499	180	95	96	6864	114	659	64	5	60	7.6	6	1011

Sz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Köles. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvasó)	Olvásó arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (köles dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
55.	Mány	2134	63	245	188	8976	146	5676	88	4	61	6.8	39	767
56.	Martonvásár	4979	110	652	1052	19189	701	13054	211	4	27	14.1	19	1613
57.	Mátyásdomb	801	36	49	89	3949	51	509	111	5	77	6.4	10	1816
58.	Mezőfalva	4750	250	999	1101	25948	843	25458	232	5	31	17.7	30	1102
59.	Mezőkomárom	1080	70	0	0	6452	123	875	0	6	52	11.4	7	0
60.	Mezőszentgyörgy	1353	100	174	142	6875	70	1799	105	5	98	5.2	26	816
61.	Mezőszilas	2311	268	683	943	17020	1041	16330	408	7	16	45.0	16	1381
62.	Moha	402	25	11	12	1666	13	96	30	4	128	3.2	7	1091
63.	Nadap	405	54	0	30	3322	32	330	74	8	104	7.9	10	0
64.	Nádasdladány	1792	70	225	236	10591	174	7249	132	6	61	9.7	42	1049
65.	Nagykarácsony	1524	25	38	47	5669	183	2869	31	4	31	12.0	16	1237
66.	Nagylók	1169	12	2	36	5783	106	4468	31	5	55	9.1	42	18000
67.	Nagyveleg	653	32	29	38	5641	40	822	58	9	141	6.1	21	1310
68.	Nagyvenyim	3656	83	1171	338	14179	327	9917	92	4	43	8.9	30	289
69.	Pákozd	2464	56	116	169	9371	200	4861	69	4	47	8.1	24	1457
70.	Pátka	1643	40	226	163	7877	96	12905	99	5	82	5.8	134	721
71.	Pázmánd	1930	64	86	181	7473	129	5615	94	4	58	6.7	44	2105
72.	Perkátá	3953	240	282	890	16924	696	21628	225	4	24	17.6	31	3156
73.	Pusztaszabolcs	6158	131	515	548	13646	522	8307	89	2	26	8.5	16	1064
74.	Pusztavám	2569	92	138	96	12782	204	4612	37	5	63	7.9	23	696
75.	Rácalmás	3616	80	224	278	9057	257	3817	77	3	35	7.1	15	1241
76.	Ráckeresztúr	3058	60	0	0	5169	0	0	0	2	0	0.0	0	0
77.	Sáregres	840	60	201	121	6220	132	2396	144	7	47	15.7	18	602
78.	Sárkeresztes	1473	35	124	98	4803	131	3705	67	3	37	8.9	28	790
79.	Sárkeresztúr	2309	37	128	109	5044	48	4664	47	2	105	2.1	97	852
80.	Sárkeszi	506	30	12	53	1648	28	1098	105	3	59	5.5	39	4417
81.	Sárosd	3274	92	98	119	10801	350	7636	36	3	31	10.7	22	1214
82.	Sárszentágota	1382	25	100	121	6135	49	1200	88	4	125	3.5	24	1210
83.	Sárszentmihály	2647	48	156	236	7652	195	1641	89	3	39	7.4	8	1513
84.	Seregélyes	4224	125	386	586	17568	410	22772	139	4	43	9.7	56	1518

Ssz.	település	Lakos	Ter. m2	Gyarapod. (áll. egys.)	Áll. gyarap. összege (eFt)	Lelt. áll. 1999. XII. 31.	Beíratk. olv.	Kölcs. dok.	Besz. kvóta (Ft/lakos)	Ellátottság (áll./lakos)	Olv.ellátottság (áll./olvasó)	Olvásó arány (olv./lakos)	Olv. érdeklődés (kölcs dok./olv.)	Átlagár (Ft/gyarap.)
85.	Soponya	1785	24	48	54	6157	41	2107	30	3	150	2.3	51	1125
86.	Söréd	440	6	92	67	2734	53	530	152	6	52	12.0	10	728
87.	Sukoró	779	40	53	35	4374	82	1572	45	6	53	10.5	19	660
88.	Szabadbattyán	4383	88	340	630	12892	1010	26602	144	3	13	23.0	26	1853
89.	Szabadegyháza	2276		578	403	6552	228	4237	177	3	29	10.0	19	697
90.	Szabadhidvég	934	60	47	50	5694	115	856	54	6	50	12.3	7	1064
91.	Szár	1703	36	173	138	8695	95	1105	81	5	92	5.6	12	798
	Szárliget						0	0	0	0	0	0.0	0	0
92.	Tabajd	888	45	94	74	4755	158	1755	83	5	30	17.8	11	787
93.	Tác	1524	53	100	54	5275	73	927	35	3	72	4.8	13	540
94.	Tordas	1506	105	462	523	8123	262	4836	347	5	31	17.4	18	1132
95.	Úrhida	1330	8	27	52	1896	60	1597	39	1	32	4.5	27	1926
96.	Vajta	1009		94	95	6156	65	1033	94	6	95	6.4	16	1011
97.	Vál	2283	50	100	68	8958	280	8710	30	4	32	12.3	31	680
98.	Velence	4022	205	561	883	18351	435	5444	220	5	42	10.8	13	1574
99.	Vereb	812	94	108	86	4587	103	2010	106	6	45	12.7	20	796
100.	Vértesacsá	1736	76	58	90	7280	126	2050	52	4	58	7.3	16	1552
101.	Vértesboglár	927	16	267	251	5959	84	2323	271	6	71	9.1	28	940
102.	Zámoly	2146	53	75	134	9398	0	0	62	4	0	0	0	1787
	Községek össz.:	196009	6920	19395	21575	823390	20583	496172	110	4	40	10.5	24	1112
	Megye össz.:	318218	#####	34869	42016	1312024	42122	926308	132	4	31	13.2	22	1205

Érdekeltségnövelő támogatás 1999.				
No.	Önkormányzat neve	1999. gyarapítás Ezer FT	lakosok száma	1 lakosra jutó gyarapítási összeg
	Fejér megyei önk.			
1	Aba	416	4106	101
2	Adony	187	3575	52
3	Alap	183	2171	84
4	Alcsútdoboz		1380	0
5	Alsószentiván	294	706	416
6	Bakonycsernye	62	3212	19
7	Balinka	138	904	153
8	Baracs	393	3051	129
9	Baracska		2501	0
10	Beloianisz		1141	0
11	Besnyő	118	1888	63
12	Bicske	1919	11454	168
13	Bodajk	478	3950	121
14	Cece	199	2820	71
15	Csabdi	205	1120	183
16	Csákberény	217	1234	176
17	Csákvár	514	5126	100
18	Csókakő	100	1031	97
19	Csór	170	1479	115
20	Csösz	0	1025	0
21	Dég	311	2714	115
22	Dunaújváros	7828	56889	138
23	Előszállás	165	3761	44
24	Enying	1575	7314	215
25	Ercsi	1180	8154	145
26	Etyek	1154	3267	353
27	Fehérvárcsurgó	121	1866	65
28	Felcsút	205	1616	127
29	Füle	60	849	71
30	Gánt		783	0
31	Gárdony	1968	8673	227
32	Gyúró		1145	0
33	Hantos		968	0
34	Igar	48	1106	43
35	Iszkaszentgyörgy	235	1578	149
36	Isztimér		891	0
37	Iváncsa	137	2640	52
38	Jenő	21	1174	18
39	Kajászó	144	986	146
40	Káloz	401	2494	161
41	Kincsesbánya	260	1563	166
42	Kisapostag	168	1172	143
43	Kisláng	500	2532	197
44	Kőszárhegy	100	1169	86
45	Kulcs		1403	0
46	Lajoskomárom		2401	0
47	Lepsény	133	3175	42
48	Lovasberény	239	2656	90
49	Magyaralmás	96	1502	64

No.	Önkormányzat neve	1999. gyarapítás Ezer FT	lakosok száma	1 lakosra jutó gyarapítási összeg
51	Martonvásár	1052	4895	215
52	Mátyásdomb	89	813	109
53	Mezőfalva	1101	4756	231
54	Mezőkomárom		1082	0
55	Mezőszentgyörgy	142	1348	105
56	Mezőszilas	943	2280	414
57	Moha		388	0
58	Mór	3020	14710	205
59	Nadap		392	0
60	Nádasdladány	220	1765	125
61	Nagykarácsony	53	1513	35
62	Nagylók	37	1174	32
63	Nagyveleg	38	673	56
64	Nagyvenyim	372	3606	103
65	Pákozd	122	2452	50
66	Pátka	163	1650	99
67	Pázmánd	120	1912	63
68	Perkáta	892	3917	228
69	Polgárdi	898	6065	148
70	Pusztaszabolcs	548	6146	89
71	Pusztavám	96	2523	38
72	Rácalmás	236	3604	65
73	Ráckeresztúr		3041	0
74	Sárbogárd	2995	13448	223
75	Sáregres	77	839	92
76	Sárkeresztes	71	1417	50
77	Sárkeresztúr	94	2275	41
78	Sárkeszi		496	0
79	Sárosd	117	3257	36
80	Sárszentágota		1355	0
81	Sárszentmihály	216	2603	83
82	Seregélyes	580	4250	136
83	Soponya		1888	0
84	Söréd	67	427	157
85	Sukoró		731	0
86	Szabadbattyán	630	4302	146
87	Szabadegyháza	452	2282	198
88	Szabadhidvég	60	935	64
89	Szár	146	1695	86
90	Székesfehérvár VK	5556	106217	52
91	Tabajd	74	872	85
92	Tác	54	1503	36
93	Tordas	439	1451	303
94	Úrhida		1290	0
95	Vajta	90	1022	88
96	Vál		2278	0
97	Velence	844	3931	215
98	Vereb	86	811	106
99	Vértesacsa	90	1761	51
100	Vértesboglár	251	892	281
101	Zámoly	134	2139	63

Hangoskönyvek gyarapodási jegyzéke 2000

A TUDJA-E, HOGY KÉRHETI? sorozatunkban 1996-ban jelent meg ajánló jegyzékünk a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárból kölcsönözhető hangoskönyvekről. Ennek kiegészítése ez a jegyzékünk. A leírások tartalmazzák a mű szerzőjén és címén kívül a felolvasó nevét, valamint azt is, hogy, a felvétel hány darab 60 perces kazettából áll.

Szépirodalom

- Bates, Herbert Ernest: Bíbor sivatag. - Korompai Vali. 20 hgk. - B 41
- Dráveczky Zsuzsa: Asszony a fáraók trónján: Hatsepszut. - Romoda Klára. 23 hgk. - D 90.
- Durrell, Margaret: De mi lett Margóval?. - Szoboszlai Éva. 11 hgk. - D 98
- Durrell, Gerald: A susogó táj. - Korompai Vali. 7 hgk. - D 98
- Herczeg Ferenc: A Gyurkovics fiúk. - Ifju György. 6 hgk. - H 61
- Herczeg Ferenc: A Gyurkovics lányok. - Ifju György. 3 hgk. - H 61
- Jókai Mór: A szerelem bolondjai. - Szoboszlai Éva. 16 hgk. - J 68
- Kästner, Eric: A salzburgi szobalány, avagy Kishatárforgalom. - Barlay András. 3 hgk. - K 23
- London, Jack: Éneklő kutya; A fehér csend. - Virágh Tibor. 18 hgk. -L 77
- Márai Sándor: Vendégjáték Bolzanóban. - Bodor Tibor. 12 hgk. - M 28
- Merle, Robert: Állati elmék. - Kerekes Andrea. 15 hgk. - M 55
- Merle, Robert: Jó városunk Párizs. - Lukácsy Katalin. 26 hgk M 55
- Mikszáth Kálmán: A két koldusdiák. - Bereznay Éva. 5 hgk. - M 67
- Moldova György: Kis aljasságok lányaimnak. - Virágh Tibor. 3 hgk. - M 76
- Örkény István: Egyperces novellák. - Romoda Klára. 13 hgk. - Ö 45
- Pilcher, Rosamunde: Szeptember. - Korompai Vali. 23 hgk. - P 69
- Saint-Exupéry, Antoine de: Éjszakai repülés; A déli futárgép. - Lukácsy Katalin. 7 hgk. - S 11
- Szabó Dezső: Az elsodort falu. - Vass Gábor. 26 hgk. - Sz 13
- Szabó Magda: Abigél. - Barna Emese. 13 hgk. - Sz 19

Szabó Magda: Freskó. - Lukácsy Katalin. 8 hgk. - Sz 19

Twain, Mark: Tom Sawyer kalandjai. - Kerekes Andrea. 9 hgk. - T 98

Verne, Jules: Nemo kapitány: tenger alatt a világ körül. - Borbély Tamás. 15 hgk. - V 74

Wilde, Oscar: A boldog herceg, az önző óriás és más mesék. - Kerekes Andrea. 4 hgk. - W 71

Szakirodalom

Szepes Mária: A mindennapi élet mágiája; a fény mágiája. - Kerekes Andrea. 5 hgk. - 150 Sz70

Adamson, Joy: Oroszlánhúség. - Korompai Vali. 7 hgk. - 591 A21

Heyerdahl, Thor: A Ra expedíciók. - Korompai Vali. 19 hgk. - 910 H69

Széchenyi Zsigmond: Alaszkában vadásztam. - Korompai Vali. 12 hgk. - 910 Sz40

Egy életmű a bibliográfia mérlegén

A Székesfehérváron élő Barlay Ö. Szabolcs atyát nem kell bemutatni az olvasóinknak, a Fejér Megyei Hírlap többször adott hírt előadásairól, legutóbb pedig arról, hogy 80. születésnapján tiszteelői és barátai műsoros esten köszöntötték a Szent István Művelődési Házban. Ez a jeles évforduló adott alkalmat arra, hogy – dr. Busa Margit, az Országos Széchényi Könyvtár nyugalmazott tudományos főmunkatársának összeállításában – egy önálló kiadványban közreadják az általa eddig írt, szerkesztett publikációk, könyvek, hangfelvételek bibliográfiáját.

A majd kétszáz tételt felsoroló bibliográfia – többek között – a jeles irodalom- és művelődéstörténész tizenkét könyvét regisztrálja: *Romon virág. Fejezetek a Mohács utáni reneszánszról (1986)*, *Balassi Bálint, az istenkereső (1992)*, *Találkozások Jézussal. Bibliai lélekelemzések (1994-től öt kiadásban jelent meg)* stb. Több művet írt, szerkesztett Prohászka Ottokárról, 1997-ben három kötetben adta közre Prohászka naplójegyzeteit. Az *Irodalomtörténeti Közleményekben*, a *Helikonban*, a *Magyar Nyelvben*, az *Új Emberben*, a *Vigiliában* és másutt megjelenő írásai elsősorban a 16. századi magyar irodalom és művelődés iránti érdeklődését tükrözik, de Pernye Andrással közösen írt műelemző tanulmányokat jelentetett meg Girolamo Dirata olasz zeneszerzőről is, aki Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem tanára volt. A kiadványban önálló fejezetek foglalkoznak cserkészpedagógiai írásai, a zeneműkiadónál az ő szakmai közreműködésével megjelent hanglemezek, a kritikák és a könyvismertetések felsorolásával.

Sajnos a bibliográfia arról is tudósít, hogy Barlay atyának 1948 és 1964 között egyetlen írása sem látott napvilágot. A paptanárok elleni szisztematikus üldözés eredményeként ugyanis minden egyetemről és középiskolából kitiltották, kéziratait a házkutatások során elkobozták, őt pedig inter-

nálták, majd hamis vádak alapján nyolc évi börtönre ítélték. Az így is impozáns életművet tükröző összeállítás tehát gazdagabb lehetett volna. Ám hogy folyamatosan tovább fog bővülni, jó garancia arra, hogy Barlay atya változatlan lelkesüléssel és kedvvel végzi kutató munkáját, legújabb könyvének kéziratát is leadta már a kiadónak.

(Barlay atya a könyvheti pikniken dedikálta műveit, amennyiben meghívást kap előadásra, író-olvasó találkozóra a megyei könyvtár szívesen közvetíti a kérést és segít a rendezvény lebonyolításában.)

Arató Antal

Hírek, információk

• Kötészeti díjak, 2000.

A Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár kötészete az idei évben is vállalja könyvek, időszaki kiadványok, szakdolgozatok kötését intézmények és a magánszemélyek részére az alábbi díjtételekkel:

			ÁFA 25 %
Könyvkötés és folyóirat	A/5:	520 Ft/db	+ 130 Ft
	A/4:	860 Ft/db	+ 215 Ft
	Fűzve:	1100 Ft/db	+ 275 Ft
Újságkötés	B/3:	1100 Ft/db	+ 275 Ft
	Fűzve:	1300 Ft/db	+ 325 Ft
Szakdolgozat		1200 Ft/db	+ 300 Ft
Kartonborítás		300 Ft	+ 75 Ft

- Fejér Megye Közgyűlése az elmúlt évben tárgyalta a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárnak az Országos Dokumentumellátási Rendszer keretében végzett tevékenységét, s a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) által támogatott könyvtári állománygyarapítással kapcsolatos előterjesztést és következő nyilatkozatot tette: " Fejér Megye Közgyűlése a fenntartásában működő és az Országos Dokumentumellátási Rendszerben résztvevő Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár (Székesfehérvár) könyvtári állománygyarapítási keretét - a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma kérésére és támogatása reményében - évente az infláció mértékével arányosan emelni kívánja". Mindez annak volt az eredménye, hogy az NKÖM levélben fordult az önkormányzathoz, hogy legalább az infláció mértékével egyezően évente emelje meg a könyvtár állománygyarapítási keretét.

- **Végleges helyére költözött az NKÖM Könyvtári Osztálya:**

Cím: 1072 Budapest, Nagydíófa u. 11. 5. emelet

Telefon: 06/1 484-7283 (közvetlen)

06/1 484-7100 (központi)

A munkatársak mellékállomásai:

dr. Skaliczki Judit 6852

dr. Kenyéri Kartalin 6850

dr. Tóth Elek 6851

Bariczné Rózsa Mária 6853

- A Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár ismét megjelenteti az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyhez kapcsolódó bibliográfiáját. A kiadványt a városi könyvtárak részére is megrendeltük, amint megérkezik, megküldjük számukra. A községi könyvtárak részére pedig - ha igény mutatkozik iránta - szívesen megküldjük az egy-egy pályázati témához kapcsolódó irodalomjegyzék másolatát.
- A megyei könyvtár megkapta az idei évről kitöltendő statisztikai adatlap tervezetét. Ebben új adatként szerepel az, hogy a helyben használt dokumentumok (könyvek, folyóiratok, hangzóanyagok stb.) számát is közölni kell majd. Nyomatékosan kérjük tehát a könyvtáros kollégákat, könyvtárvezetőket, hogy erre - úgy, hogy dokumentálni is tudják az adatokat - máris készüljenek fel. Azaz a kisebb könyvtárakban folyamatosan jegyezzék a helybenhasznált dokumentumok számát, majd írják be a munkanaplóba. (A második félévi adatok alapján már meg tudják becsülni az egész évi forgalmat.) Elősorban ezt a módszert ajánljuk a városi könyvtáraknak is, ám esetükben egy kisebb - minden második hónapban végzett - mintavétel alapján is megállapítható az egész évre jellemző adat. A megyei könyvtár olvasótermében, gyermekkönyvtárában és a felnőtt kölcsönzőben minden látogató kap egy adatlapot, amelyen bejelöli a helyben használt dokumentumok számát, s ezt távozáskor leadják a könyvtárosnak. Ahol szükséges - hiszen aligha tudjuk folyamatosan szemmel kísérni a látogatóinkat - ezt a módszert ajánljuk.
- Dr. Arató Antalnak 1999. márciusában lejárt az igazgatói megbízása, s a megyei önkormányzat meghirdette a munkakört., amelyre - Arató Antallal együtt - hárman nyújtották be pályázatukat. A pályázók közül egy fő visszalépett. A fennmaradó két pályázatot a közgyűlés nem fogadta el, és az állás betöltésére új pályázatot írt ki. Ezt követően Komlói József igazgatóhelyettes nyújtott be egyedül pályázatot, amit a közgyűlés elfogadott, s 1999. október 8-ával kinevezte a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatójává. Munkájához sok sikert kívánunk.
- Nyerki Antalné a Pusztaszabolcsi Nagyközségi Könyvtár vezetője 2000. január 31-vel nyugdíjba vonult. Több mint két évtizedig dolgozott a könyvtárban, s odaadó, lelkiismeretes munkája révén a könyvtár folyamatosan jó eredményeket ért el. nyugdíjbavonulása alkalmából a megyei könyvtár igazgatója, Komlói József köszöntötte a 2000. március 6-i megyei továbbképzésen. Megérdemelt pihenést, sok örömet, és jó egészséget kívánunk neki.

**A Kormány
45/2000. (IV.7.) Korm.
rendelete**

**a könyvtári dokumentumok beszerzése
esetén igénybe vehető általános forgalmi adó
visszatérítési támogatásról**

A Kormány az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: áfa törvény) 71. §-ának (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

(1) A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: kulturális tv.) I. számú melléklet h) pontjában meghatározott könyvtári dokumentumok (a továbbiakban: dokumentumok) beszerzése esetén járó adó visszatérítési támogatásra (a továbbiakban: támogatás) a kulturális tv. hatálya alá tartozó könyvtárak jogosultak, ideértve azokat a könyvtárakat is, amelyek a kulturális tv. 5. §-ának (3) bekezdésében meghatározott feltételeknek eleget tesznek.

(2) E rendelet hatálya nem terjed ki az áfa törvény 30 § (3) bekezdés b) pontja alapján adófizetési kötelezettséget teljesítő könyvtárakra.

2. §

(1) A támogatás mértéke a könyvtár által beszerzett dokumentumok árában foglalt általános forgalmi adó összege.

(2) A támogatás igénybevételének feltétele a könyvtár, illetve a könyvtár pénzügyi-gazdasági feladatait ellátó szerv nevére szóló számla, továbbá a dokumentumok állományba, illetve nyilvántartásba vétele.

3. §

A támogatás a területileg illetékes elsőfokú állami adóhatóságtól igényelhető az APEH által rendszeresített „Bevallás a könyvtári dokumentumok beszerzése esetén igénybe vehető

adóvisszatérítési támogatásról” nyomtatvány felhasználásával.

(2) A támogatás folyósítása az APEH-nál vezetett általános forgalmi adó számláról történik.

4. §

A támogatás az adóhatóságtól félévente egyszer, a tárgyfélévet követő hónap 20. napjától a tárgyfélévben állományba, illetve nyilvántartásba vett, számlával igazolt dokumentumok után igényelhető.

5. §

A támogatás igénybevételére a könyvtár, illetve önálló adószámmal nem rendelkező könyvtár esetében a könyvtár pénzügyi-gazdasági feladatait ellátó szerv jogosult.

6 §.

A támogatás összege kizárólag dokumentumok beszerzésére használható fel. A felhasználás módját a könyvtárnak nyilvántartásban ellenőrizhető módon rögzíteni kell.

7. §

A támogatással kapcsolatos egyéb eljárási kérdések tekintetében az adózás rendjéről szóló 1990 évi XCI. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

8. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba. A támogatás először a 2000. január 1-jét követően beszerzett dokumentumok esetén igényelhető.

*Orbán Viktor s.k.,
miniszterelnök*